

ירושלים של גגות

קטע מתוך מחזה

בן ציון תומר

(אליהו על הגג. שוכב על מזרנו. השעה — שעת בין ערביים. מעיין בספר ומפזם לעצמו בנוסח יהודי המזרח. לידו — שורה של בקי בוקי עראק. צלחת-פת, ארגו עץ ועליו עש-שית-נפט ומסביב ערימת בגדים ישנים ומרו-פטים)

אליהו: "אמר לו אליהו לאלישע: בקש ממני דבר לפני עלותי לשמים. אמר אלישע: בקשתי להיות כפליים ממך בתורה" (ל-עצמו) חייחי...

כפליים מאליהו בתורה... חייחי... (חזור לקרוא) "אמר לו אליהו לאלישע: הרבית לבקש. לוואי ותוכה לראותני עולה לשמיים" (לעצמו) הנה, סכנה להתעורר, חס ושלום... סכנת נפשות... רכב ישראל ופרשיו... (קורא)

"שמע מלאך המוות שרצונו של אליהו לעלות חיים לשמיים... אמר מלאך המוות לקדוש ברוך הוא: "מדוע לא ימות אליהו מידי ככל האדם?" (לעצמו) רשע-מרושע — שאליהו ימות ככל האדם... ימח שמו וזכרו של מלאך המוות, ימח שמו וזכרו... ככל האדם אליהו... עפר לפיך, מלאך המוות, עפר ל-פיך... הנה, יפה אמר לו הקדוש ברוך הוא, יפה אמר לו למלאך המוות... (קורא) "ככוחו של אליהו לפטור אף אותך מן העולם. עכשיו סורה מעל פני, שאם לאו תישאר בטל ממלאכה. נתבהל מלאך המוות ונשא רגליו" (לעצמו) חבל שלא המיתו, חבל מאוד-מאוד... למה שכולם ימותו ורק לא מלאך המוות, הא? ... סוד הוא, סוד גדול מאוד-מאוד... צריך לחקור... מוכרח... למה שלא הוא?... למה?... (קורא) "פתאום ירד עמוד-אש וסוס-אש ועלה אליהו על הסוס ועלה לשמיים, ושם עשה לו הקדוש ברוך הוא כבוד גדול מאוד..."

(לוגם מבקבוק העראק)

כבוד גדול מאוד, שריקה: (בידה — סיר אוכל. עולה במדרגות. מזמרת): אנחנו הלכנו לגן לראות מה יש בגן יש בו כיפה ירוקה יש בו רבנו משה לידו כלבלב של כסף מלמדו דברי תורה

זבלה ומנו — אור-אור או תורה דומנו — אור-אור מאידה ומאינה ומשה הוא יהודי (משגיחה בבקבוקי העראק) אתה עוד פעם בבקבוקים עראק? אליהו: ערב-טוב — ברוך-ומבורך, שריקה. שריקה: כל יום, כל יום שני בבקבוקים. את הבטן תשרוף ואת הלב גם. אליהו: הוא, זכרונו, גם עלה באש... עלה על סוס-אש וישר לשמיים... ואיזה כבוד גדול עשו לו, שריקה... איזה כבוד... כן-לם, כולם עמדו בשער... שורה כאן ושורה כאן... שמכאן — גישקו יד ימינו... שמכאן — גישקו יד שמאל... והפנים של אליהו אש גם... אדומים ממש... ולמה אדומים? כי התבייש מן הכבוד... רק הסוס היה שמה, צהל כל הזמן ההוא... אפילו לכליף מבגד לא היה סוס יפה כזה ואפילו לשלמה המלך, עליו השלום, ותדעי שריקה, באורוות שלמה מלכנו היו סוסים הכי יפים שהיו פעם בעור-לם...

שריקה: אמת ואמת... כבר אני יודעת... אתה מספר לי את זה כבר אולי אלף פעם... מה תעשה כל היום? אליהו: מחכה. שריקה: וככה מן השמש ועד שעור מעט ה-שמש הולכת לישון, כל היום, כל היום מחכה? אליהו: מחכה, שריקה. שריקה: ולא בא? אליהו: יבוא, רק אני מוצא באתיות הקדו-שות והוא בא, מוצא המלה והוא בא. כל הסוד במלה אחת... אולי לא מלה, אולי סימן

אליהו: אש! הרבה אש... אשה של גיהנום! שריקה: אין רחמנות בפה שלך! אליהו: הכל-הכל ישורף!... שריקה: שתשתוק! אליהו: הכל!... רק אני ואת עולים על הסוס הקדוש... (מחבקה בעדינות) רק אני ואת... ולפני אנחנו מגיעים, שופר מודיע: 'אליהו ושריקה באים'... ופוחתים לנו השער ועושים לנו... שריקה: טוב, אליהו, אתה תהיה מתגורר גם בבית שלי ועל הגג גם. מה אני יכולה לע-שות? כבר ככה המזל שלי מאלוהים. אליהו: טוב, שריקה, נחשוב. שריקה: עוד פעם נחשוב? כבר לא רוצה לשמוע אותך לחשוב... רוצה לשמוע מתי החופה. אליהו: 'בקרוב-בקרוב... שריקה: כבר יש לי שמלה של חופה. אליהו: טוב. שריקה: מחר אני הולכת לאח הגדול שלי, מבקשת ברכה מן הידיים שלו. אליהו: לא! את הולכת רק אחרי שאת מק-בלת סימן מן מני. שריקה: גמרנו סימנים! (פונה ברוגזה לעבר המדרגות). אליהו: (רץ אחריה. אוחז בידה) טוב. (היא מתרצה ושניהם פונים לעבר המזרון. אליהו מתיישב בעוד ידה בידו. היא עומדת) תשבי, תשבי שריקה, ואני מספר לך סיפור. שריקה: מכירה כבר הסיפורים שלך... לא... עד לחופה גמרנו סיפורים. אליהו: בספר התורה, רק סיפור. שריקה: טוב. (מתיישבת. שתיקה) פתאום הפה שלך כמו דג (פותחת פיה להדגמת אלמו).

אליהו: מיד-מיד אני מספר לך (לוגם לגימה מבקבוק העראק) אז פעם... פעם היה צדיק אחד גדול-גדול, אחד — יחיד בדורו... כל היום וכל הלילה רק ואך לומד תורה... פעם, בלילה, אולי בחצי הלילה, כשהעיניים שלו בתורה, בא היצר הרע והתחיל עושה זנונים נגד העיניים שלו... סגר העיניים והזנונים נשאר בפנים... פתח את העיניים והזנונים אותו דבר, אותו דבר. חשב: אולי אני הופך דף והזנונים מסתלקים? הפך דף ומה הוא רואה בעיניים שלו? שטן מצחק ששני זנבים לו — זנב קדימה וזנב לאחור... שריקה: לא!

אליהו: אמת ורק אמת... אז מיד הפך עוד דף וכל האותיות הקדושות מרקדות נגדו רי-קודים של בטן כמו בהרמון של הכליף מבג-ד... שריקה: האותיות הקדושות... אליהו: אמת ואמת. ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, לבנה... ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, ירוקה... ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, אדומה, יחד עם ההוא, בעל שני הזנבים... שריקה: והצדיק מסתכל? אליהו: מסתכל. שריקה: ולא עושה כלום? אליהו: מה יכול לעשות? שריקה: לא היו לו שום-שום סימנים וברכות נגד העיניים-הרע?

אליהו: היו, אבל שכת. זה מן השטן שלן שהרים ראש והתחיל מרקד בגוף ובנשמה של הצדיק... שריקה: או למה לא ברח? אליהו: ברח, רץ בשיגעון אל הגג של הבית שלו והגרון שלו מצעק כל הזמן: 'אש! אש!' (בתנועה פתאומית וגסה הוא מפילה על גבה) שריקה: תעזוב ממני, תעזוב ממני, שומע?... משועב! (היא נאבקת איתו ופתאום רואה את ה'צפוניתי' הניצבת בחלון חדרו של ליהוא, כשהיא מעורטלת עד למתניה, אל אליהו:) שתמות!... (מנערת אותו בזעם מעליה. בוכה) 'סתכל... הזאת! היא רואה אותי... ש-תמות!'

(גם אליהו מבחין בה וכן בליהוא שניגש אל החלון. שריקה נמלטת על נפשה. 'הצפוניתי' ניצבת שלווה במקומה, אחר כך נוטלת יל-קוטה ולאט לאט יוצאת, אל המקלחת, כבי-כול) אליהו: (כמו לעצמו) אש! אש!... ליהוא: מה אמרת? אליהו: אני?... כלום... (כמו לעצמו), אש... הבת של נעמה, בחיי הבת של נעמה... ליהוא: מה אתה ממלמל שם? אליהו: כלום, כלום... ליהוא: מה אתה עושה בצד הזה של הגג? אליהו: אני? כלום, באמת כלום... מחכה.

שריקה: וזה שהכותל הוא עכשיו שלנו, ש-אני יכולה ללכת לבכות שמה כמו אל האמא שלי, זה כלום-כלום? והמדינה בכלל-בכלל לא שום סימן? אליהו: חס ושלום שאני נגד המדינה, חס ושלום שאני נגד הכותל הקדוש, אבל זה רק קצת סימן. שריקה: לא מבינה איך סימן הוא רק קצת סימן. אליהו: זה כמו אשה שבבטן שלה יש שני ילדים, אחד יצא, אחד בפנים. שריקה: אם יהיה בפנים זמן הרבה, יכול להיות לו מחנק חס ושלום. אליהו: לא ככל האדם המשיח... אין מה לפחד. שריקה: הוא אולי לא יהיה לו מחנק, אבל הלב שלי בטח. אליהו: בושה לך לדבר כך שריקה על הלב שלך. אני הכפרה שלך. שריקה: ומה יהיה לי מזה שאתה הכפרה שלי? כך וכך כבר אמות מחכה. אליהו: ד', אשה, אולי אני מתחתן לפני ש-יבוא. שריקה: תשבוע בספר התורה. אליהו: אסור, מן התורה אסור... שמעת ב-רדיו היום?

שריקה: לא, כל היום אצל אמא של דאוד. אליהו: איזה דאוד? שריקה: הבן של מוסה, זה מן הירקות זה. אליהו: חס ושלום חולה? שריקה: לא היא, הבן שלה, דאוד... רגל אחת ועין אחת... איזה צער על האמא שלו.

דן לוי

אחרי מותי תדרי התרחב והוספתי לקשטו בספרים... כל שנה, אני מלבין על מדף נעדרן אינני מקפידים. המסיקה יפה ונפלאה שומעים אותה מקאן.

אליהו: בקרוב יבוא. שריקה: מי? אליהו: המשיח. שריקה: צריך צער בשביל יבוא? אליהו: הרבה צער והרבה תשובה. שריקה: לא מבינה ולא מאמינה. אליהו: מה לא מאמינה? שריקה: לא מאמינה שהמשיח רשע כזה, ש-צריך עין ורגל של דאוד בשביל יבוא... כמה יופי של בחור זה, כול הבחורות בשכונה עשו לו עיניים, ועכשיו... יה, רבונג, איזה צער על האמא שלו, איזה צער... מתי אתה מתחתן אתי? אליהו: כשיבוא. שריקה: אתה אין לך עיניים אתה? אם מח-כים, אתה תהיה כמו מקל שבור והבטן שלי מתה כמו באר בלי מים... הכל הכל בגלל אני אלמנה.

אליהו: ואיפה נגור? שריקה: אצלי. חדר יש? — ברוך השם יש. מטבח יש? — יש. מה יש? אליהו: אם כל כך את רוצה חתונה, נתחתן, אבל אני נשאר פה. שריקה: על הגג? אליהו: על הגג. שריקה: פה טוב מאצל אני? אליהו: אולי לא, אבל מוכרח. שריקה: למה? אליהו: כי רק לפה יבוא. שריקה: שיבוא אצלי, מה יש? בושה למשיח לבוא לבית שלי?

אליהו: הבית שלך למטה? — למטה!... (אוחז בידה וגוררה עד לקצה הגג) 'סתכלי, 'סתכלי למטה... מה את רואה שם, מה?... הא... זונות בלילה וגנבים ביום, טומאה ותועבה, חטא ועושה, שדים ולילות... הכל-הכל ממלכות ה הוא — האשמדאי, הבעל-זנב, ה... ולפה יבוא אליהו על סוס-האש הקדוש... לפה! רק אל פה! מן פה, מן הגג יחר אפוקי בכל המטטה הזה... מן העיניים שלו רעמו ומן הנחיריים שלו רעמים ומן הפה שלו אש! (לופת בחזקה את זרועה). שריקה: (מנסה להשתחרר מלפיתתו) שתע-זוב כבר, שתעזוב כבר, שומע? די!... לא רוצה לשמוע!